

مشکلات بازار فروش آب

(تاریخچه بازار آب استرالیا)

What Is Wrong With Water Markets?

نوشته: بریان چترتون *Brian Chatterton*

ترجمه:

ندا بختیاری، کارشناس مترجمی

مهندس محمد هرمزی، کارشناس ارشد اقتصاد کشاورزی

۱۳۹۸

مؤسسه فرهنگی هنری پویه مهر اشراق

سرشناسه

: چترتون، برایان، ۱۹۴۱-م.

-Chatterton, Brian, 1941

عنوان و نام پدیدآور

: مشکلات بازار فروش آب (تاریخچه بازار آب استرالیا) / نوشته برایان چترتون،

ترجمه ندا بختیاری، محمد هرمزی؛ ویراستار علمی ابراهیم انواری.

مشخصات نشر

: تهران، مؤسسه فرهنگی هنری پویه مهر اشراق، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری

: ی، ۱۹۶ ص.: مصور: ۲۹×۲۲ س.م.

شابک

: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۱۵-۴۳-۱ ریال: ۱۵۰۰۰۰

وضعیت فهرست نویسی

: فیبا

یادداشت

: عنوان اصلی: What is wrong with water market?

موضوع

: آب، منابع - استرالیا -- مدیریت

موضوع

: Water-Supply - Australia -- Management

موضوع

: آب - استرالیا - افزایش منابع

موضوع

: Water Resource Development -- Australia

موضوع

: آب، منابع - استرالیا - سیاست دولت

موضوع

: Water-Supply - Government policy -- Australia

موضوع

: حقوق آب - استرالیا

موضوع

: Water rights -- Australia

موضوع

: آب، منابع - ایران - مدیریت

موضوع

: Water-Supply - Iran -- Management

موضوع

: آب - ایران - مصرف

موضوع

: Water Consumption -- Iran

شناسه افزوده

: بختیاری، ندا، ۱۳۶۲-

شناسه افزوده

: هرمزی، محمد، ۱۳۵۵-

ردمبندی کننده

: ۱۱۳۷ TD۳۲۱ / ج ۱/۱

ردمبندی دیویی

: ۳۳۲/۱۱۹۹۴

شماره کتابشناسی ملی

: ۵۵۵۹۱۱۹

مؤسسه فرهنگی هنری پویه مهر اشراق

مشخصات کتاب

نام کتاب: مشکلات بازار آب (تاریخچه بازار استرالیا)

نویسنده: Brian Chatterton - برایان چترتون

مترجم/مترجمان: ندا بختیاری، محمد هرمزی

طراح روی جلد: ندا بختیاری

رده سنی: بزرگسالان

تعداد صفحه: ۱۷۹

شناسه مجوز: ۳۶۱۹۷-۹-۱۱۲۳۹۹

شماره شابک: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۸

شابک: ۸۲۱۵۴۳-۶۰۰-۹۷۸-۱

مشخصات ناشر:

شماره پروانه نشر: ۹۹۹۹

نام: مؤسسه فرهنگی هنری پویه مهر اشراق

آدرس الکترونیکی: poye.mehr@gmail.com

آدرس: تهران، میدان ولیعصر، بلوار کشاورز، خیابان کبکانیان، ساختمان مهسا، پلاک ۴۳؛

تلفن: ۸۸۹۵۸۲۴۸ / موبایل: ۰۹۱۲۲۴۳۱۵۶۸

حق چاپ و نشر مخصوص ناشر است.

صفحه	عنوان
	در باره نویسنده
۱	پیشگفتار
۳	مقدمه مترجم
۵	فصل اول: ضرورت مدیریت تقاضا
۵	مدیریت تقاضا
۶	ارتقاء راندمان آبیاری
۶	عدالت و برابری
۶	تقاضا در بازار آب
۸	منبع آب
۹	اولویت بندی در تخصیص آب
۱۰	مدیریت تقاضا
۱۲	محدودسازی منابع آب
۱۳	تأثیر محدودسازی دسترسی و ارتباط های آن
۱۴	ناهماهنگی و ناسازگاری ها
۱۶	منابع محدود شده و آزاد
۱۷	محدودسازی های دیگر دهه ۱۹۶۰
۱۹	فصل دوم: قیمت آب
۲۰	رانت منبع
۲۱	سیاست های رانت منابع آب
۲۳	محدودسازی کل منابع آب استرالیا
۲۴	فرا تراز محدودسازی بازارهای آب
۲۵	مباحثی در مورد بازارهای آب
۲۸	کسب منافع بیشتر در بازار آب
۳۰	هزینه های کارکرد بازار آب
۳۱	فصل سوم: آبریایی
۳۲	شیلات در مقایسه
۳۴	حق مالکیت آب در حوضه آبریز Murray-Darling

۳۴	خشکسالی
۳۸	بازار آب و خشکسالی
۴۰	سودبری کلان برخی افراد
۴۰	تغییرات دیگر ناشی از خشکسالی
۴۱	سال های بعد از خشکسالی
۴۳	چرخه ای کامل از بازار آب
۴۵	بازار خرید حقایقها
۴۵	هزینه های عمومی
۴۶	هزینه هایی که آبیاران متحمل شدند
۴۷	نیروی سیاسی
۴۷	آبیاران
۴۸	بهرمرداران جدید
۴۸	سرمایه گذاران خارجی
۴۹	گروه فشار محیط زیست
۴۹	مالیات دهندگان
۴۹	سیاستمداران و مأمورین دولت
۵۱	فصل چهارم: چه باید کرد؟
۵۱	استرالیا
۵۴	محدود سازی در سایر کشورهای جهان
۵۶	مالکیت حقایقها
۵۷	ادعای مالکیت مطلق (موروئی)
۵۷	مالکیت دولت
۵۸	الگوی مشارکتی (تعاون)
۶۲	مدل تراست (شرکت امانی)
۶۳	الگوی ترؤیر Terroir
۶۴	الگویی برای منابع آب
۶۶	ایجاد اتحادیه-تعاونی (آب)
۶۸	بازار آب محدود شده
۶۹	مقایسه مدلها
۶۹	منافع حاصل از راندمان مصرف آب
۷۰	منافع ناشی از تخصیص آب به محصولات با ارزش بومی بالاتر

۷۰.....	منافع ناشی از کاهش شوری.....
۷۱.....	هزینه‌های ناشی از تخصیص بیش از اندازه.....
۷۱.....	هزینه‌های ناشی از نیازهای سرمایه‌ای بالا.....
۷۲.....	هزینه‌های ناشی از تقاضای بیشتر.....
۷۲.....	هزینه‌های ناشی از اقدامات اجرایی مورد نیاز.....
۷۳.....	هزینه‌های ناشی از بازخرید حقایق‌ها.....
۷۳.....	هزینه‌های ناشی از توزیع کم بازده آب.....
۷۴.....	فصل پنجم: مدیریت تقاضا به غیر از کشاورزی.....
۷۵.....	منابع آب محدود شده و آزاد.....
۷۶.....	مدیریت تقاضا و بازارهای آب.....
۷۸.....	آب بها و تعرفه‌های آب.....
۷۹.....	مدیریت تقاضا در کشورهای در حال توسعه.....
۸۰.....	آبرسانی به مناطق مسکونی فقیرنشین شهر.....
۸۲.....	بازارها و تقاضای آب خانگی.....
۸۲.....	نتیجه‌گیری نهایی.....
۸۴.....	فصل ششم: تشکر و قدردانی.....
۸۶.....	فصل هفتم: کتابهای دیگر از برایان ولین چترتون.....
۸۶.....	انتشارات دانشگاه کمبریج.....
۸۷.....	احیاء مراعات - برایان چترتون.....
۸۸.....	گزارش هفتگی خبرگزاری گاردین ۰۹/۰۹/۱۱.....

پیشگفتار

امروزه در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، ارزش آب به عنوان منبعی کمیاب بسیار اهمیت یافته است. بر همین اساس، مدیریت این منبع کمیاب، به طور مؤثر و کارآمدتر ضرورت یافته است. مدیریت و بهره برداری از منابع آب، شامل ایجاد تعادل بین عرضه و تقاضا است و در برقراری این تعادل (مانند هر کالا و نهاده) قیمت گذاری و ارزش آب نقش تعیین کننده‌ای دارد. چنانچه قیمت گذاری بدرستی انجام شود انتظار می رود بسیاری از مسائل مطرح در مدیریت منابع آب بر طرف گردند. لذا تشکیل بازار آب، یکی از راهکارهای مدیریتی آب می باشد که امروزه مورد توجه کشورهای دنیا قرار گرفته است. بنابراین با ایجاد بازار آب و قیمت گذاری مناسب آن، آب میان متقاضیان، متناسب با فایده یا ارزش تولید نهایی توزیع می گردد، از طرفی، جهت صرفه جویی در مصرف آب و جلوگیری از مصرف بی رویه یا اتلاف آب، در مصرف کنندگان انگیزه ایجاد

می شود.

نقش مهم آب در فرآیند توسعه پایدار، اهمیت انتخاب شیوه و راهکار مدیریت را بیشتر نموده است، به ویژه برای کشور ما که با رشد شدید تقاضا (رشد جمعیت و توسعه بخش کشاورزی) توأم با کاهش سطح منابع روبه روست.

با گذشت زمان و دور شدن از دوران وفور منابع و دسترسی آسان به آب، مهندسين سازه تلاش‌های سازه‌ای گسترده‌ای جهت افزایش عرضه آب انجام دادند ولی این تلاش‌ها، طی سه دهه اخیر متمرکز بر افزایش فیزیکی آب بدون توجه جدی به مقوله تقاضا صورت گرفت که در نهایت منجر به مشکلات بحران آب امروز شده است. با توجه به طرح‌های توسعه‌ای اجرا شده در سال‌های گذشته، مدیریت تقاضای آب، تلاش اصلی خود را در جهت ارتقاء اقتصاد و بهره وری از آب متمرکز ساخته است. طرح مسابلی نظیر حسابداری آب، رد پای آب، آب مجازی، آب سبز، باز چرخانی آب، همگی حاکی از تغییر فضای فکری گذشته و تلاش در بررسی مسائل آب با رویکردی جامع است.

تشکیل بازار آب، یکی از راهکارهای محوری در مدیریت منابع آب است. بنابراین ضرورت ایجاد می کند مدیریت منابع در مسیر تقویت برنامه‌های دولت، در حفاظت و نظارت بر منابع آب کشور، با استفاده از ابزار بازار و تقویت نهادهای ناظر بر بازار آب، قرار گیرد. در این راستا، عوامل ضروری تشکیل بازارهای آب شامل اصلاحات در ساختار قوانین و حقوق آب، اصلاحات نهادی و سازمانی، و رسمی شمردن مبادله و خرید و فروش آب می باشد، بدین ترتیب نقش دولت به عنوان پشتیبان اصلی بازار آب اهمیت فراوانی می یابد.

سازمان آب و برق خوزستان، با توجه به پیشینه تاریخی خود که همواره درگیر مسائل آب و توسعه بوده است، فعالیت در عرصه مبانی نظری مطرح در رویکرد مدیریت تقاضای آب را رسالت خود دانسته، ترجمه کتاب حاضر را که حاصل سال ها کار و تحقیق نویسنده آن، آقای برایان چترتون با ۲۵ سال تجربه کشاورزی در زمین‌های خشک مدیرانه‌ای در جنوب استرالیا، وزیر پیشین کشاورزی و شیلات استرالیا جنوبی، مشاور فائو (سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد) در منطقه WANA، از منطقه ایران تا مراکش است، در آن به تاریخچه شکل گیری و عملکرد بازار آب در حوضه رودخانه موری دارلینگ در کشور استرالیا در طی شصت

سال گذشته می‌پردازد. وی در این کتاب به تبعات و انحرافات بازار آب در مدیریت تقاضای آب پرداخته، با تکیه بر آمار و شواهد تاریخی مدیریت منابع آب، نشان می‌دهد عدم درک صحیح مفهوم اقتصادی نهاد بازار، نه تنها مشکلات مدیریت آب را به شکل جدی حل نکرد بلکه تبعات منفی، از قبیل عدم توجه به بهره‌وری سایر نهاده‌های تولید را نظیر برگشت سرمایه، زمین و نیروی کار، دربر داشت. بدین ترتیب بستری مناسب برای بروز رانت و بورس بازی در واگذاری حق‌آبه‌های دائمی فراهم گردید. در نتیجه با ایجاد بازارهای جعلی آب در آن حوضه، در تولیدات کشاورزی و مدیریت منابع نه تنها به شکل اصولی پیشرفتی حاصل نشد، بلکه گره‌هایی را موجب شد که در نهایت به دخالت دولت استرالیا در حل این مسئله منتهی گردید.

استرالیا با حرکت در مسیر اصول بازار آزاد، مطالعه موردی بسیار عالی برای تحقیق است، لذا جهت کسب آگاهی و تجربه از افت و خیزهای بازار آب، پیشگیری از خطاهای متعدد مدیریتی منابع آب آن کشور، و اینکه چگونه در قرن بیستم، کلیه گروه‌های سیاسی با حمایت قوی خود، دوره توسعه شدید عرضه را موجب شدند، تصمیم به ترجمه این کتاب گرفته شد.

اینجانب بر حسب وظیفه از سرکار خانم بختیاری که این کتاب را ترجمه نمودند و آقای هرمزی که در مفاهیم اقتصادی با ایشان همکاری داشته‌اند، همچنین از شرکت بهره‌برداری از سد و نیروگاه مارون، ضامن مالی چاپ این کتاب، تشکر می‌کنم.

محمدرضا شمسائی

رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل سازمان آب و برق خوزستان